

ריקוני שו"ת חת"ם סופר

תשובה נו

אלצוני ונלחמי בעתירה דברי הרבנים ודמסקי ויילנא ואוראלנא להכניס ראשי צין הורים הגדולים בדברי שנים לבין הרב המדפיס בקלאוויטא והאמנא כבר נקראתי גם נאבד דקלאוויטא ודמסקי כי לא אציתי להשיב ולעמוד במקום גדולים בדבר שכבר הלכו צו נמושות מלך נמושות כפי דלזלי אחאי חנינא זקני ישראל ומשענס ועם ומי יהודך כלקוטי צחר לקוטי מ"מ אחר עתירו דברי הב"ל אחרתי נבלות דעתי העני' בלב ים החלמוד:

ואעין ואומר אמת נכון הדבר כי בשנה תספ"ג לפ"ק ב' לי האזון מר"ם מרדכי בנעט ז"ל כי לדעתו אין מקום לכל האיקורי וגזרות שבהםמות וטעמו כי מדינא לא מליט כיוולא בזה שחכה הראשון דין לעבד על אחר הבא אחריו ובפטר כי לא חדש הוא ואין זה חלקו רק עמלו שמועריה מעט ויעזב שכרו מאת מכרו וצוה שאינו מן שדן אין לשום רב ועומד לבאר צמדינתו בזה שנוגע למדינה אחרת כמ"ס הרי"ט בזהצוה ועוד מאחר דהאידנא ישנם גם גוי' מדפיסי' שאל' לשמוע לגזירתו א"כ זה חקר חס לא נהנה א"כ אט' מפסידי' למדפיסי' ישראל צמקום שאין הראשון מוריה כלום שהרי הגוי יכול להדפיסו וכיוולא בזה צהש' מהרש"ל בצי אוראלנא צמקום' וכיומקי' עכ"ל האזון ז"ל אלי כחצי:

ולא מדינתו כי השצתי לו אין אלו צאי' מעטעם מעטעם' ויורד לזמנא מצדו כי מיום התחלת הדפוס פסקו מעתיקי הספרים ואלו היו תחצטל דפוס חסון תורה ה' ילילו ואל' להדפיס כ"א צהולאס מרדכי ואל' להכניס עליו בזה כ"א דנקיטא לי שוקא של כל פזרי ישראל כי צברים מפורי' אחרת בכל העולם מעט ומעט מה וטעם ומעט מה ע"כ כ"ך זמן רב ומקומות מרחוק' לבלות מעשה ואי לא נקבור הדלת צמד מדפיסי' אחרי' א"כ מי פתי' יכנס עליו צמקם הפסד כמה חלפים ותחצטל מלאכה הדפוס היו' וחסון תורה ע"כ לחקנה כל ישראל ולהגיס קנן התורה הנשיגו קדמונינו להטייל בודא על הנכנס לבטל צבול' רבני הזמן להמדפיס הקודם וקיי"ל מושיצי' קופר בלד קופר ומולדי חיטוקת אפי' דפסק למיתא דהאי והכל משום יגדיל תורה ויאדיר לא לעצמה הקופר אלא להגדיל תורה וכל שכן שנגד שלל לפסוק מיתא דהאי כדי להגדיל תורה ואלשי' כה"צ התענו כמה תענית שלל יחצטלו מעליאי ספרי' צישראל ופערסו מנחה מלוח כדאי' ר"ם מקום שנכסו ואף לא נבדד אחריו צעדם משום יגדיל תורה ויאדיר ע"כ כהלכה הגסיגו קדמונינו בזה והרי זה כחרס השחוקי' שגזרו קדמונינו ואק' שלימתי' עבדי' ע"כ כל שום רב מלך דהוא הדואס צעיניו צמעת ההדפוס לפי הזמן והמקום והקסר שרלא לקצוע כך וכך זמן לאסור לכנס לבטלו חרמו חל על כל ישראל בכל מקום שהם ושלמתי' דקוואי עבדי ואין זה ענין לתשו' הרי"ט דהיינו הרב שגזר על חלוצי' גבול אחריו שחן למדינתו ואינו ענין לכאן כלל ואף מ"ס האזון כיון שיש מדפיסי' צני' נכר שאינם שומעי' לקולנו שהוא זה כעין תשו' מהרש"ל יש' כ' בזה ע"כ צולו ונעיל חרס ושמתא על הקוי' והלמודי' מתוך הספרי' שנדפסו צדוך הזמן וכל דברי חכמים קדמונים קיימים ודבר חלקינו יקום לעולם אלו חוכן דברי צאורך [ע' חת"ם חלק ח"מ סיני מ"א] ונרא' דברי מדברי ז"ל:

ומאי דקמן לפי הב"ל אם המוכיני' הגבילו זמן לפי שיעור הגרסה צעיניהם וצדוך הזמן כבר נכר כל ספרי' אין מקום לאיסור הגאונים לחל חין למקום ממשלחם כדברי האזון מהר"ם בנעט ז"ל כיון דכל עליוס אין צידו לאסור מהדפוס אלא לעצמה כל ישראל ולהגדיל תורה לא לעצמה כעוסק צמקום' והבא דכבר נכר ספרי' א"כ כל אפי' שוין כל הקודם וזה וחרס הקדמוני' שגזרו על המדפיסי' לא חל ולא יחל אלא עד הזמן או עד חרס וממכו' ואפי' התנו המוכיני' צפיקות כן שיהי' חל גם אם קמו ספרי' מ"מ אין כח צידים לבטל כן: **בלל** כן אם אמת הדבר שכבר נמכרו כל ספרי' ש"ס הקלאוויטא ולא נשאר להם לפי דבריהם אלא ל"ו שסין וכבר החליטו הגאונים שמדפיסי' ויילנא ואוראלנא יקחו מהם אותן השסין צמחיר הראוי עפי' שומת צ"ד א"כ חל לא חל חרס הראשונים שעל ש"ס קלאוויטא ומדפיסי' האחרונים קדמו וכו' ואדריצא יש בזה משום מושיצי' קופר בלד קופר משום קנאח קופרים חרבה חכמה ויהי' זרי' אלו ואלו צמלכחם אלו צמקין ואלו צמקרים אחרים ויהי' שמדפיסי' טוענים שאינם מואזינים להקלאוויטא שנשאלו להם כך שכן אלא לקחו אותם מצ"ב כדי להעמיס עליהם משא עומק אלו הוינא חרס הוה אמינא כיון שכבר החליטו הגאונים שמדפיסי' ויילנא ואוראלנא יקחו השסין הנשאר' א"כ כל דהאי יע' והאי לא ידע יצבע האי ידיע ויעול. משה"ק קופר מפסד"מ:

תשובה נח

שלום וכ"ס לאלופי יהודה ולתעודם ניסו הנגידים חורניים מופלאים צמקעיסים ה' עליהם חקור' דק"ק קראלי יע"א וגזנס להם ס"ס הנגיד המפורסם מר"ם יחזקאל כ"ך רס"ק כ"י:

יקרתם כג עני נפסם סיפור צמלחם כיון לזלחם סרצ סמולאס"ג מר"ם חילק ז"ל סהי' אצ"ד צמלחםסם וזה למחר כל ספרי' למדפיס צמחירס' ו' ספרי' סכנים אחריו ויען כי צנו יסדו חרצני ר"י היצב צק"ק ארסעל עוספע צמשר נכסים וכבר אסר צרכו ה' כן יצנס ויוסי' עכ"ס אלא לצדדו צדד זה וצני' לצני' יסחקע סדבר סלס מוחר למחר ספרי' עכ"ס וליסן סקין ציד צמוס' צסיחר עיקקא עד יקסס המועד למדפיס ככל ועם לעצום צדיוס ססול אלו חוכן דברי מעלה צנורס:

דגה לא ה' ראוי לסצי' עד סלשעע עם צציו סל סיורס דלורי' צן יסידו סכ"ל אומס אמינא לסצי' עמפי' כצור סליצור לא בסוק כלל רק כיוצן וצחנאי סיליש עולם סלו לפני צנו סכ"ל ואס' יס לו סום סקסיק או טענה ומענס ידיע דעס וכליוו וסינא נפסאי סדנחא: **ואומר** לקיים הספרים הישנים כמו שסס יצלו ויאלצו ולא יסאר מוס מואומס ורלן סלדיק לא יחקיס ולעכור סספריס ולסדפיס ספרי' לפי טעם סול קסס וואר כי על טעם סול לא ימלא מעצקס דבר זה כי ידעתי כי לרץ צדור ועין ע"י ח"ח לסצי' דבר על עיסט וסורח סדפוס רצס סיל ונעשו דבר טוצ עם מעוס עמירס אין טוצ עפי' עיקור סדין אלא לסקפקת לוודי סורה כי אין סיחר צדור לשום מוכרת ספרי' אלא כדי להקפקת לוודי סורה כע"ס צ"י ציד סק"י ר"ע אע"ס שוקילי עתס צכל אס יעי' עג"ל ס' קצ"ג סקצ"ב וכו' וסכא א"א עמפי' רלן סלדיק סיס' שפסחוי' דוצנח ויקיסיס צו אגורס צמלכך עולמיס:

ע"כ מילחא דסי' לחרזי' למכור סספריס ולעמוד סקין צמוס על אחרית סליצור צלחוס סלס יסי' צו סקס סילי וליצור לעולם ויכחצ צמקסס הקסל צמרוח וסצו' סלעולס לא יסר סקין סלו לשום מלס אחרת אפי' לסדין סצ"י כ"א יסי' מוכן ומצומן לכל עם סיסחורר א' סרלי' למכור לו סספריס או אפי' מוסס לסדפיסס או מיד וללססר יסי' סך קין סכ"ל מוכן לכך ויחון העחק מונס סכ' צמקסס הקסל ליד היורס דלורי' כדי סיכול לסצו וספידות אסר יסוגל וסקין סכ"ל יסי' לסקפקת עפי' חלומי' חכמים דוקא לא לוודי צעלמא אלא חלומי' חכמים צעלי' סלסול וסכיס דוקא לכל ספסוח וול אחר וסזון סכיס ילמודו צכל יוס טעס או סחיס סוגי' מוספרי' סרצ עם מוחזי' ויסננ' על סיסס מוחזי' סהעס כדי סיס' שפסחוי' סופרי' דוצנח וילמודו כסדר סספרי' זא"ל לא כמלגל ומקפץ מעצין לעצין אלא מוקדר זא"ל כדי סע"י ג"כ יסצדור סדריס ויסדרו סדנר' סכנחצ' על מקומס ומוסס סיס' לסקפס או לסלסל יסצדור ויסלנן:

ומסתמא סדעת טוטס סיהי' מוצח סלס סלו לאסרר' דק"ק קראלי כיון שסס נחגדל סלליח ועסס סרי וכחי' מקוס אסר יסול סען סס יסו ורסשו מ"ל סס יסו סידותי יסי' אף סיהי' אורח סקסל סיסר למוצח סלס סלו צפירס סס יסיסו עד מקומס סקסל דבר עם צכל סנס לסרצ אצ"ד סלסס וסי' מוחצי' עליוס סכל דרסס אסר יסרוס צריס לווד דבר אגרה מוספר צן אורי' או מוספר צלר מ"ס סיסס כדי סיזוכר סמו לסוצה צכל עם וזמן עד יסיוס ה' יסוטי' מעיסחוי' חולה ויועט על א' אסופערופס' הגוי' וצלחסס צן יסידו סרצני' סכני' כ"י המסניח' על כל סכ"ל ועס טוצ אס ימלח וי' סיעחיק ספרי' סרצ ז"ל צלחוס סעוק סספרי' כחיצת יד יסי' סמורי' וססעחיק יסורו אמת לסלס ציד הלומדי' סכ"ל סכסי' צמח' עכלין וליצירס ואס דעת מעלסס דעס היורס דלורי' מוסכיס כרסס לפע"ד דליח סרצ מיר' וגס סלדיק על מקומו יסו על מעכצותי' וסיס לס ולכל יסרלל ורצק סכ"ד. ס"צ יוס ד' ד' ארד חקל"ז לפ"ק. משה"ק קופר מפסד"ע:

תשובה נט

שלום לך ושלום לעוזך החלומי' הוחיק ש':

העתרתני בדצריך ובגלגלי סצוחך אסר לא סי לי נסח דע צני וחלעדי ס' כי כל יסי הייחי מלסער על סקקל ססס וסיסס נקיס וסי' וסיסרלל וצ' סצוח אלו נקיס וסי' יסצ' וסנקיס מסיסרלל עמו סס סרי רוכצ' למדיס על גבט ויסר אספרי' לללח יי' סחצ סרלשון היי' יי' שסיס יסר סרנס ויסר מלללח יי' סרצית כי סס שסיסס ומסצות זרות וססל' וסחגי' וסחרי' צלצנס וסססו יסר קסס מלד מלד עד לאין מוספר מוני סליס ילל יי' שסיסס וסוול וס"ס ס"ס יסי' צמקן סלול ה' דלח לו סכרס כלל ר"ל וסיסר ח"ס כנין רב דסקיל צסרל ולי יסיו דמי' לללחר וצמ"ס סכיס דברי סרציות למון כוס יעסס דבר זה וסול שבור צסיסס וססילו על ססר סצנר צעלמא וסססח אי כמי' סי' אורח הלומד עסס כסרס וילל יי' שסיסס צכל יסלחו צמק סלספרי' אלא סלס סכר עד סטעס צו אלו סורי' סכר ועסלורו ונסיססס סרי סול ככר נלכד צמלדחס על אס יסו כל סדוי' וסכסצ' לוח סרנכח אסס לללסס:

ואני סיסרסי' כוסס סעמיס אס אספרי' סקיס ארס צעלס מוקרס זה על מחוכותו וסולי על אס כיל ססע"ס אין ארס לדין צלרן אסר יעסס:

תשובת ם

207